

ลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองของไทย
ตั้งแต่ พ.ศ. 2475-2501

นางสาวอวยพร มีสินทางกูร

ศูนย์วิจัยภาษา
006477

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2519

THE CHARACTERISTICS OF THAI POETICAL WORKS

FROM 1932-1958 A.D.

Miss Uayporn Milindankura

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

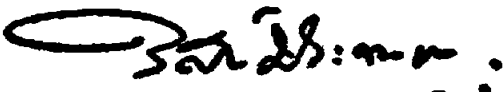
Department of Thai

Graduate School

Chulalongkorn University

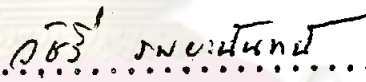
1976

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ เบญจวรรณ สุนทรากุล)

.... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมันดทา)

.... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วชิร รมยะนันท์)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมันดทา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "ลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2475-2501"
โดย นางสาวอวยพร มิดินทางกูร
แผนกวิชา ภาษาไทย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : ลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองของไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึง 2501

ชื่อ : นางสาวอวยพร มีสินทางกูร

แผนกวิชา : ภาษาไทย

ปีการศึกษา : 2518

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีความมุ่งหมายที่จะรวบรวมและวิเคราะห์คำประพันธ์ร้อยกรองของไทย ที่ปรากฏตามวารสารต่าง ๆ ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างคำประพันธ์ร้อยกรองนั้น ๆ กับสภาพสังคม โดยเปรียบเทียบกับคำประพันธ์ร้อยกรองก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และศึกษาวิวัฒนาการของผลงานเหล่านั้นเรื่อยมาจนถึง พ.ศ. 2501 ซึ่งเป็นช่วงที่คำประพันธ์ร้อยกรองรุ่งเรืองที่สุด

หลักการวิเคราะห์นั้น ใช้การศึกษามูลฐานของผู้ประพันธ์แต่ละคนโดยละเอียด ประกอบกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ทฤษฎีการวิจารณ์วรรณกรรม รวมทั้งประวัติชีวิตของผู้ประพันธ์เหล่านั้น โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่ ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (2475-2488) ระหว่างสงครามโลกและหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (2485-2490) และยุครุ่งเรืองแห่งวรรณกรรมร้อยกรอง (2490-2501)

สรุปได้ว่า ยุครุ่งเรืองแห่งวรรณกรรมร้อยกรองนั้น มีชีวิตที่บ้านเมืองสงบเรียบร้อย หากเป็นยุคที่สังคมไทยมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง เห็นได้ชัดจากสังคมไทยช่วง พ.ศ. 2492-2495 และ พ.ศ. 2498-2501

วิทยานิพนธ์นี้คงเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิวัฒนาการของคำประพันธ์ร้อยกรองของไทย เพื่อปูพื้นฐานให้ผู้อ่านสนใจศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียดต่อไป.

THESIS TITLE : The characteristics of Thai Poetical Works
from 1932-1958 A.D.

NAME : Miss Uayporn Milindankura

DEPARTMENT : Thai

ACADEMIC YEAR : 1975

ABSTRACT

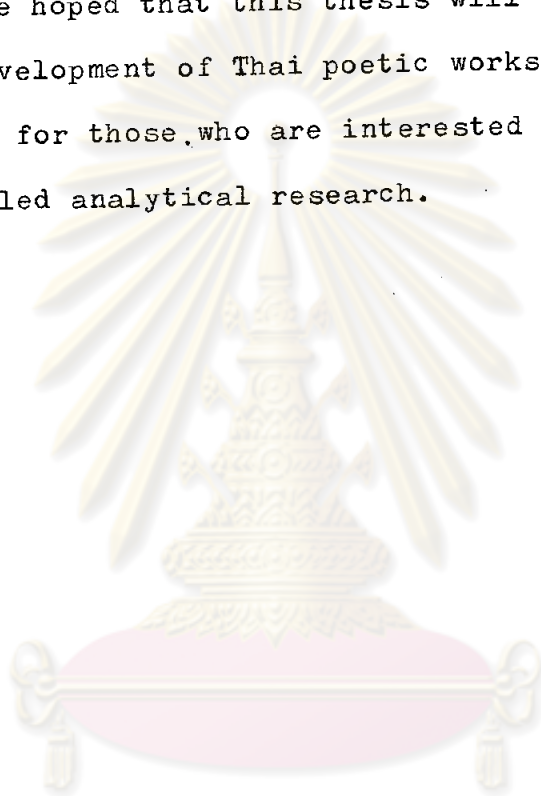
The objective of this thesis is to gather together the Thai poetical works and to make analysis of those which appeared in various journals after the Revolution of 1932, in order to make a survey of the relationship between the said poetical works before the Revolution of 1932 and also to study the development of those works up to the year 1958 when the period of poetic achievements reached its zenith.

The principles used in analysing this are to make a study of the literary result of each writer in detail in conjunction with the historical evidence, analytical theory of literature, together with biographies of those writers by dividing the time periods into 4 parts comprising the period prior to the Revolution of 1932 and after (1932-1942), during the Second World War and after (1942-1947) and the glorious age of poetic literature (1947-1958).

The conclusive result of the analysis shows that the glorious age of poetry occurs not in the time when the country is at peace

but quite at the time when the Thai society is in condition of conflict when people became more aware of politics with high level of political struggles, which could be witnessed in the Thai society during 1949-1952 and 1955-1958.

It is to be hoped that this thesis will offer some useful purposes in the development of Thai poetic works, and also will form a foundation for those who are interested in furthering their studies and detailed analytical research.

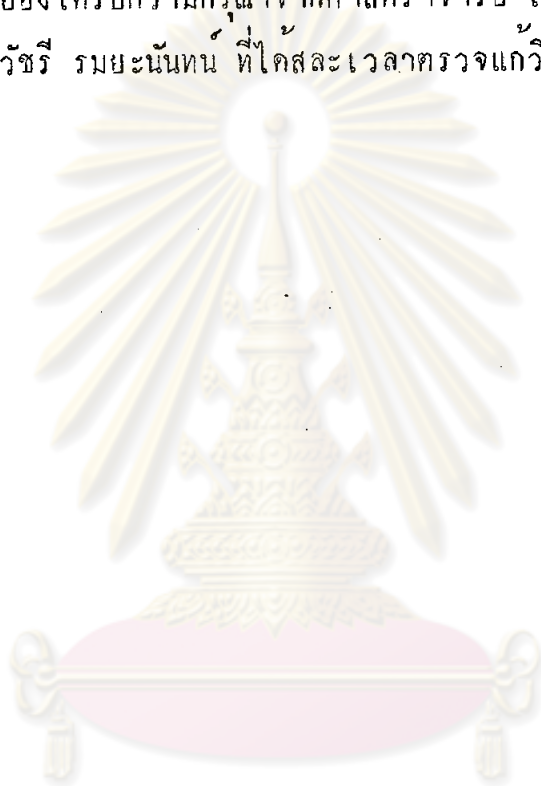

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แบนันท์ดา อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ที่กรุณาแนะนำ และตรวจแก้วิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์ เบญจวรรณ สุนทรากุล และ รองศาสตราจารย์ วิชวี รมยะนันท์ ที่ได้สละเวลาตรวจแก้วิทยานิพนธ์ จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ค

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... ง

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

บท

บทที่ ~~43~~ / 4

1. บทนำ 1

1. ขอบเขตของวิทยานิพนธ์ 1

2. ความสัมพันธ์ระหว่างคำประพันธ์ร้อยกรองกับสังคม 4

2. ลักษณะของคำประพันธ์ร้อยกรองของไทยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 9

1. ลักษณะของคำประพันธ์ร้อยกรองของไทยแต่โบราณ 9

2. ลักษณะของคำประพันธ์ร้อยกรองตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 24

2.1 คำประพันธ์ร้อยกรอง : จุดเปลี่ยนแปลงจากการเล่าเรื่องขนาดยาวมาสู่บทร้อยกรองขนาดสั้น 26

2.2 คำประพันธ์ร้อยกรอง : "พาหะของความคิดนึก" ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ... 28

2.2.1 เทียนวรรณ หรือ ต.ว.ส. วัฒนาโก 29

2.2.2 ครูเทพ หรือ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี . 38

สารบัญ (ต่อ)

บท	หน้า
3. ลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองระหว่าง พ.ศ. 2475-2485	49
1. การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475	49
2. ครูเทพกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475	52
3. โคลงกลอนของครูเทพภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475	53
4. นักประพันธ์ร้อยกรอง "พาหะของความคิดนึก" รวมร่วมกับ ครูเทพ	71
4.1 น.ม.ส. หรือ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์	73
4.2 ชิต บุรทัต, ...	78
5. บทร้อยกรองในช่วง พ.ศ. 2484-2485	84
4. ลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองของไทยระหว่าง พ.ศ. 2485-2490	101
1. สภาพสังคมโดยทั่วไป	101
2. กวีประจำ "วรรณคดีสาร" (2485-2487)	104
2.1 ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม	106
2.2 พระยาสุนทรวิจิตร และคนอื่น ๆ	110
3. คำประพันธ์ร้อยกรองหลังสงครามโลกครั้งที่ 2	114
3.1 นักประพันธ์กลุ่ม "เอกชน"	114
3.2 กวีจากวารสาร "วงวรรณคดี"	121
3.2.1 สุภร ผลชีวิน	122
3.2.2 กวีอื่น ๆ จาก "วงวรรณคดี"	131
3.3 คำประพันธ์ร้อยกรองของ "นายผี" ใน "สยามนิกร"	136

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5. ยุคเรืองรุ่งแห่งวรรณกรรมร้อยกรอง พ.ศ. 2490-2501	144
1. บทร้อยกรองกับสภาพสังคมโดยทั่วไป	145
2. สำนวนคำประพันธ์ร้อยกรองระหว่าง พ.ศ. 2492-2496 ...	150
2.1 วิวัฒนาการคำประพันธ์ร้อยกรองของ "นายผี"	150
2.2 คำประพันธ์ร้อยกรองของ "ทวีปวร"	157
2.3 กวีร่วมสมัยของ "นายผี" และ "ทวีปวร"	162
2.4 ความตื่นตัวของบทร้อยกรองพาด้นในช่วง พ.ศ. 2492 ถึง 2495	169
2.5 บทร้อยกรองกึ่งกาพย์กึ่งพาด้น	174
2.5.1 กุศลทรัพย์ รุ่งฤดี	174
2.5.2 อุษเชนี	179
3. ระยะเวลาเจริญสูงสุดของวรรณกรรมร้อยกรอง (พ.ศ. 2498 ถึง 2501)	194
3.1 วิวัฒนาการคำประพันธ์ร้อยกรองของ อุษเชนี	195
3.2 ยุครุ่งเรืองของ เป็ลื่อง วรรณศรี หรือ "นายสาบ" ..	207
3.3 คำประพันธ์ร้อยกรองระยะแรกของ จิตร ภูมิศักดิ์	215
3.4 กวีร่วมสมัยของ เป็ลื่อง วรรณศรี และ จิตร ภูมิศักดิ์	227
3.5 กวีพาด้นในช่วง พ.ศ. 2498-2501	233
3.5.1 ประยอม มีทอง	234
3.5.2 กวีอื่น ๆ	239
6. สรุปผลการวิจัย และ ข้อเสนอแนะ	242
บรรณานุกรม	246
ประวัติการศึกษา	254